

Mitä antitrustilailla on saavutettu?

Nyt on kulunut 26 täyttä vuotta siitä kun Yhdysvaltain kongressi hyväksyi Shermanin antitrustilain. Lain laatijan oman selityksen mukaan laki tarkotettiin kuluttajain turvaksi monopolihintojen kiskomista vastaan. Jokainen liittoutuma, joka kontrolloerisi vissin määrän alansa liikkeestä tässä maassa, katsottiin rikolliseksi. Samalla tavalla salaliittoutumiset kilpailun estämiseksi olivat lakivastaisia.

Sherman lähti tätä tietä kuluttajia turvaamaan. Hän piti "terveen" kilpailun ainoana suojana monopolihintoja vastaan. Tämä lähtökohta olikin aivan oikea. Virhe lienee ollut siinä, kun hän ei käsittänyt, että mitään taloudellista ja yhteiskunnallista tilannetta ei voida keinotekoisesti ylläpitää sen jälestä kun sen olemassaoloehdot ovat muuttuneet.

Nyt 26 vuoden kuluttua voitane tarkastella, mitä lailla on saavutettu, missä määrässä se on turvannut kuluttavaa yleisöä "lialliselta" riistolta?

Trustien hajottaminen.

Kaikkein enimmän huomiota lienevät osakseen saaneet hallituksen nostamat oikeusjutut tupakka- ja öljytrustia vastaan. Nämä

meiommat korporatsioonit pitkän oikeudenkäynnin jälestä jaettiin "osiin", alkutekijöihinsä. Nyt esim. entisen öljytrustin muodostaneet "itsenäiset" yhtiöt tekevät liikettä kuten tavallista. Ne kiskovat yhtä korkeita hintoja kuin trustin eheänä ollessakin. Otaen huomioon eri yhtiöiden osakkeiden hinnat, hajotus ei ole ole todennäköisesti aiheuttanut vahinkoa kenellekään. Lain pyhyys pidettiin yllä

tämän hajotuksen kautta, mutta se ei tuonut minkäänlaisia vahinkoa lain rikkajille. Kuluttava yleisö ei ole hyötynyt hajotuksesta suoraan eikä epäsuoraan.

Kun otamme huomioon viimeaikaisen öljyn ja gassoliinin hintojen jatkuvat korotukset, näemme, että kilpailu voidaan hävittää vaikka sen tuotantoalan omistajat eivät ole trustituneetkaan. "Itsenäisten" yhtiöiden välillä voi olla olemassa salaista hintasopimuksia, joiden edessä Shermanin laki on voimaton.

Sen jälestä kun öljy- ja tupakkatrustit hajotettiin, on tapahtunut vain yksi trustin hajottaminen, nimittäin International Harvester Companyn kolmeen yhtä suureen osaan jakaminen. Hallitus on kyllä ollut touhussa. Viime vuonna se

hävisi juttunsa terästrustia vastaan. New Jersey'n oikeuden tuomarit tulivat siihen käsitykseen, ettei terästrusti rikkonut lakeja. Sen perustajilla on ollut oikeuden lausunnon mukaan tarkoitus luoda monopoli hintojen kontrolloeramikseksi, mutta trusti ei ole noudattanut perustajainsa ajatusta. Hallitus vaati Steel Corporationin hajottamista. Oikeuden sijasta, että se olisi hajottanut sen, antoi injunktion, jolla kieltää trustin pyrkimästä yhteyteen toisten teräksen ja raudan tuottajien kanssa, tarkoituksella määrätä tuotteiden hinnat. Terästrusti oikeudenkäynnin ajalla väitti aikoja sitten luopuneensa tästä tavasta. Se luonnollisesti ei ollut totta, mutta sittenkään tuomiolla ei loukattu tätä jättiläishirviötä.

Vaikka oikeuslaitos antoikin terästrustille elämän oikeuden vaarattomana terveelle vapaakilpailulle, jollainen tietää sen olevan yksinvaltiaan terästuotteiden hinnan ja rauta- sekä terästeollisuuden työlläisten palkkojen määrittämisessä. Se on alaliaan yksinvaltiaa. "Itsenäiset" teräskorporaatiot noudattavat sen vihaustakin.

Muista Shermanin lain mukaan nostetuista jutuista enimmäin huomiota osakseen saanut on rikosjuttu National Cash Register Companyn presidentti Pattersonia vastaan. Pitkäaikaisen oikeudenkäynnin jälestä Ohion oikeus tuomitsi hänet vankilarangaistukseen Shermanin lain rikkomisesta. Hän vetosi asiansa Yhdysvaltain veto-oikeuteen, jossa alemman oikeuden päätös kumottiin jollakin laillisella tempulla. Veto-oikeuskin oli sitä mieltä, että yhtiö on käyttänyt epäoikeutettuja keinoja kilpailijainsa kukistamisessa.

Muista jutuista mainittakoon oikeudenkäynti American Can Companya, United Shoe Machinery Companya, Naval Stores Companya, Motion Pic-

ture Companya, National Billposters Associationia, Eastern States Retail Lumber Dealers' Associationia ja monia muita vastaan, joissa useimmissa hallitus on joutunut häviölle.

Saavutetut tulokset.

Shermanin antitrustilain avulla saavutetut tulokset näinmuodoin eivät ole olleet loistavia. Ensinnäkin useimmissa jutulissa, erikoisesti viime aikoina, lain tarkoitusperä, kuluttajain suojeleminen, on jäänyt kokonaan taustalle. Etutillalle on tullut kilpailuvien yhtiöiden suojaaminen. Vaikka "tutkiminnon" alaisiksi joutuineet korporatiot olisivat kiskoneet kuinka korkeita hintoja tahansa, jos vain on ollut edes näennäistäkään kilpailua olemassa, liittoutumat ovat saaneet olla rauhassa. Tolsiksi laki ei ole kyennyt estämään trustien ja liittoutumien muodostamista. Sillä ajalla kun laki on ollut voimassa, ovat pääomat keskittyneet ja liittoutumia muodostettu enemmän kuin sitä ennen.

Lalissa luonnollisesti ei ole ollut vikaa. Syy on siinä, että ryhdyttiin laeilla estämään jotakin senlaista, jota ei voida lailla estää. Antitrustilain avulla aijottiin ehkäistä pääomien keskittyminen ja siellä, missä sellaista pääsi kehittymään, palauttaa oikeuslaitosten avulla entinen olotila voimaan. Se on enempi kuin mitä laeilla voidaan tehdä. Myöskään se seikka, että kärki oli tähdäty suurpääomia vastaan, ei tee siitä vallankumouksellisuuteista. Sen luonne, käytännössä, on ollut kokonaan päinvastainen, taantumuksellinen. Antitrustilalla on koetettu turvata pikkumuistajia suurkapitalistien kohtuuttomalta kilpailulta, mutta epäonnistuttin.

Shermanin laki epäonnistui kun se oli kehitysvastainen. — M.